پەیامێك بۆ بانگخوازان

شێخ موحەمەد ساڵح العثیمین

خوشك وبرایانی بەڕێز وخۆشەویست بانگەوازکردن بۆلای خوای گەورە ومیهرەبان پلە وپایەیەکی گەورە وبەرز وبەڕێزی هەیە لەئاینی پیرۆزی ئیسلامدا، چونکە کار وپیشەی پێغەمبەرانی خۆشەویستی خودا بووە (علیهم السلام)... خۆشەویستان ئەم نامیلکەیە بە زمانی شیرینی کوردی دەخەینە بەردەستی ئێوەی بەڕێز، بۆ ئەوەی سوودی لێ وەرگرن..وە لەم چەند بەشەی خوارەوە پێك دێیت: بەشی یەکەم :

واجب بوونی بانگەواز بۆلای خوای گەورە

وڕوونكرنەوەی فەزڵەكەی . بەشی دووەم :

هۆكارەكانی بانگەواز بۆلای خوای گەورە

وچۆنیەی جێ بەجێكردنی . بەشی سێهەم :

زەمینەكانی بانگەوازكردن بۆلای خوای گەورە

. بەشی چوارەم : ئەو ڕەوشت وصیفاتانەی كە

پێویستە لەبانگخوازدا هەبن . بەشی پێنجەم :

هۆكارەكانی سەركەوتنی بانگەواز .

https://islamhouse.com/204565

- پەیامێك بۆ بانگخوازان
  - ئەم نامیلكەیەشم بۆ بەڕێزتان كردووە بەم چەند بەشەی خوارەوە :
    - بەشی یەكەم : واجب بوونی بانگەواز بۆلای خوای گەورە وڕوونكرنەوەی فەزڵەكەی .

- بەشی دووەم : هۆکارەکانی بانگەواز بۆلای خوای گەورە وچۆنیەی جێ بەجێکردنی .
- بەشی سێهەم : زەمینەکانی بانگەوازکردن بۆلای خوای گەورە .
- بەشی چوارەم : ئەو رەوشت وصیفاتانەی کە پێویستە لەبانگخوازدا هەبن .
- بەشی پێنجەم : هۆکارەکانی سەرکەوتنی بانگەواز .

- بەشی یەکەم واجب بوونی بانگەواز بۆلای خوای گەورە فەزڵەکەی
- بەشی دووەم هۆکارەکانی بانگەواز بۆلای خوای گەورە
  - جۆری یەکەم :
  - جۆری دووەم :
  - جۆری سێهەم :
  - حاڵەتی یەکەم :

- حاڵەتی دووەم :
- حاڵەتی سێهەم :
- بەشی سێهەم گۆڕەپان ومەیدانەکانی بانگەواز بۆلای خوای گەورە
- بەشی چوارەم ئەو ڕەوشت وئاکارە بەرزانەی کە پێویستە لە بانگخوازدا هەبن
- قۆناغی یەکەم :
- قۆناغی دووەم :
- قۆناغی سێهەم :
- قۆناغی چوارەم :
- بەشی پێنجەم هۆکارەکانی سەرکەوتنی بانگەواز

پەیامێك بۆ بانگخوازان

﴿ رسالة إلى الدعاة ﴾

پەیامێك بۆ بانگخوازان

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره ونتوب إليه، ونعوذ بالله من شرور أنفسنا ومن سيئات أعمالنا .. من يهده الله فلا مضل له ومن يضلل فلا هادي له، وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، وأشهد أن محمدا عبده ورسوله صلى الله عليه وعلى آله وأصحابه ومن تبعهم بإحسان إلى يوم الدين وسلم تسليما .

أما بعد :

خوشك وبرایانی بەڕێز وخۆشەویست بانگەوازکردن بۆلای خوای گەورە ومیهرەبان پلە وپایەیەکی گەورە وبەرز وبەڕێزی هەیە لەئاینی پیرۆزی ئیسلامدا، چونکە کار وپیشەی پێغەمبەرانی خۆشەویستی خودا بووە (علیهم السلام)، هەروەها هەموو خولیایەکی هەر چوار خەلیفە ڕاشیدیەکەی ئەم ئومەتە بووە (خوایان لێ ڕازی بێت) ئەوانەی کە پێغەمبەری

خوا (صلى الله عليه وسلم) بەجێ نشینی خۆی وەصف کردوون وچاکترین وباشترینی پیاوانی ئیسلام بوون، هەر بۆیە جێگای خۆشبەختیە بۆ ئێمەی باوەڕداریش ئەو مەشخەڵە پیرۆزە هەڵبگرین وبەشوێن پێی ئەواندا بڕۆین، تا بەیارمەتی خوای گەورە ئەو واجبەی لەسەرمانە بەرامبەر بە ئاینەکەمان جێ بەجێی بکەین بەو پەڕی دڵسۆزی ولێبڕاان وئیخلاصەوە بۆ پەروەردگاری خۆشەویستمان، بەو هیوایەی بتوانین شوێن پێی پێغەمبەری ئازیزمان (صلى الله عليه وسلم) هەڵبگرین لەبانگەوازەکەیدا، وجێگای ڕەزامەندی خوای گەورەیش بێت إن شاء الله .

ئەم نامیلکەیەشم بۆ بەڕێزتان کردووە بەم چەند بەشەی خوارەوە :

بەشی یەکەم : واجب بوونی بانگەواز بۆلای خوای گەورە وڕوونکرنەوەی فەزڵەکەی .

بەشی دووەم : هۆکارەکانی بانگەواز بۆلای خوای گەورە وچۆنیەی جێ بەجێکردنی .

بەشی سێهەم : زەمینەکانی بانگەوازکردن بۆلای خوای گەورە .

بەشی چوارەم : ئەو رەوشت وصیفاتانەی کە پێویستە لەبانگخوازدا هەبن .

بەشی پێنجەم : هۆکارەکانی سەرکەوتنی بانگەواز .

بەشی یەکەم واجب بوونی بانگەواز بۆلای خوای گەورە فەزڵەکەی

بانگەواز بۆ لای خوای گەورە، بانگەوازە بۆ خەیر وخۆشی دونیا ودواڕۆژ، بانگەوازە بۆ لای دادپەروەری وچاکەخوازی وچاکسازی، بانگەوازێکی وایە کە جێگای ڕەزامەندی

فیترەتی سەلیمی هەموو مرۆڤێکی ژیر وخاوەن هۆش ودەروون پاکە .

ئەویش بانگەواز کردنە بۆ باوەڕهێنان بەخوای گەورەی تاك وتەنها، بانگەواز کردنە بۆ بیروباوەڕێکی ساغ ودروستی وا کەمایەی سوکنایی وئیطمئنانی دڵ ودەروونی هەموو مرۆڤایەتیە، بانگەواز کردنە بۆ یەکتاپەرستی خوای گەورە لە پەروەردگاریەتی وپەرستراویەتی وناو وصیفاتە جوانەکانی ئەو زاتە پیرۆزە .

بانگەوازە بۆ باوەڕێك بەوەی ئەو خودایەی ناوی (الله) یە پەروەردگاری تاك وتەنهایە وهیچ هاوەڵێکی نیە، هەر ئەوە خالق ودروستکەری بوونەوەر وتەواوی مەخلوقات بە فەرمان وتەکبیری ئەو دەچێت بەڕێوە، بەشێوەیەك کەس ناتوانێت دەست بخاتە کاروبارەکانیەوە، وەهیچ ڕێگرێکیش نیە

لەبەردەم جێ بەجێکردنی فەرمانەکانیدا، باوەڕێکی بەم شێوەیە خاوەنەکەی وا لێ دەکات کە دڵێ وابەستەی هیچ کەسێك نەکات جگە لەپەروەردگاری باڵادەستی، بەشێوەیەك هەموو ترس وئومێد وپشت بەستن وتەوەکولێکی هەر بەخوای گەورە بێت وبێنیاز بێت لەتەواوی مەخلوقات .

بانگەواز کردن بۆ ئاینی پیرۆزی ئیسلام بانگەوازە بۆ لای بیروباوەڕێك کەجگە لەخوای گەورە کەس مافی ئەوەی نیە ببێت بە دادوەری نێوان بەندەکانی خوا، بەمەش باوەڕدار وای لێدێت کە بۆ چارەسەرکردنی کێشەکانی نێوان خۆی وخەڵکی تەنها هانا بۆلای شەریعەتی پەروەردگاری بەرێت، ووازبهێنێت لەهەموو حوکمێك کە پێچەوانەی شەرعی خوا بێت، چونکە هەموو حوکمێك جگە لە حوکمی پەروەردگاری خاوەنی زەوی وئاسمان وبوونەوەر مایەی سەرلێشێوان وگومڕاییە،

خوای گەورەش دەفەرموێت : (وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ) [المائدة : ٥٠] .

واتە : كێ هەیە بەئەندازەی خوای گەورە حوكمی جوان وچاك وبەجێ بێت، (بەتایبەت) لای ئەو كەسانەی كە بەووردیی سەرنج دەدەن وویژدان و هەستی زیندوویان هەیە .

بەڵێ بەم یەقینەیان كەباوەڕەكەیان بۆی دروستكردوون بەهەموو شێوەیەك گوێڕایەڵی حوكمەكانی پەروەردگارن وبەئەندازەی تۆزقاڵێك لێی لانادەن، جا چی لەگەڵ حەزو ئارەزووەكانیان پێك بێنەوە یان پێك نەیەنەوە، هەروەها باوەڕداری ڕاستەقینە ڕەوشتی وایە كە بەهەموو شێوەیەك تەسلیمی قەزا وقەدەری خوا دەبێت بەبێ هیچ چەن وچوون ودوو دڵیەك، (أَفَغَيْرَ دِينِ اللَّهِ يَبْغُونَ وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ) [آل عمران : ٨٣] .

واتە : ئایا ئەوانە بێجگە لەئاینی خوا ئاینێکی تریان دەوێت؟! لەکاتێکدا کەهەرچی لەئاسمانەکان وزەویدایە بەڕەزامەندیی بێت یان بەناچاری تەسلیم وملکەچی پەروەردگارن، هەموانیش هەر بۆلای ئەو دەگەڕێنرێنەوە .

بەڵێ : بانگەوازکردن بۆلای خوا، بانگەواز کردنە بۆ یەکتاپەرستی زاتی حەق تعالی بەدڵێکی پڕ لەیەقین، بەشێوەیەك هیچ کەس شایانی ئەو پەرستنە نیە جگە لە (الله جل جلاله)، نە پێغەمبەران نە پیاوچاکان نە هیچ کەسێکی تر زیندوو بێت یان مردوو، چونکە تەنها خوای گەورە وبەدەسەڵات وخالق ودروستکەری بوونەوەرە، هەر دەبێت ئەویش بپەرسترێت بەتاك وتەنها وکەس نەکرێت بەهاوەڵ وشەریکی .

بانگەواز کردن بۆ لای خوا، مانای ئەوەیە باوەڕی تەواوت هەبێت کە خوای گەورە

خاوەنی کۆمەڵێك ناو وصیفاتی پیرۆزە، کە لە قورئان وسوننەتی پێغەمبەردا (صلی الله علیه وسلم) هاتوون، وە هەر هەمووشیان صیفاتی حەقیقین ثابت بوون بۆپەروەردگار بەشێوەیەك کە شایستەی ئەو زاتە پیرۆزەن، بەبێ هیچ تەحریف (لادان) ێك یان تەعطیلێك یان تەكییفێك (گونجاندن) یان تەمثیلێك (وەك ئەوبوون)،(لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ) [الشورى : ١١] .

واتە : هیچ شتێك نیە لـــەوێنەی ئەو زاتـــە، هیچ شتێك لـــە ئەونـاچێت (چونکە خوایە وبەدیهێنەرە چۆن لە بەدیهێنراوەکانی دەچێت) هەر ئەویش بیسەر وبینایە .

بانگەوازکردن بۆلای خوا، بانگەوازکردنە بۆ سەر ڕێگای ڕاست، ڕێگای ئەو کەسانەی کە خوای گەورە ناز ونیعمەتی خۆی بەسەردا ڕشتوون لە پێغەمبەران وڕاستگۆیان وشەهیدان

وپیاوچاكان، ئەو ڕێگا ڕاستەی دیاری كردوە بۆ بەندەكانی كە چاكسازی كاروبارەكانی دین وژینیانە، بەم شوێن كەوتنەی ڕێبازی ڕاستەقینەی خوای گەورەش هەموو ڕێگایەك دەگیرێت لەكەسانی گومڕاو سەر لێشێواو كەخەریكی داهێنانی بێ بەڵگەن لەئاینی ئیسلامدا كەبوونەتە هۆی سەر لێشواندنی كەسانی تریش، بەشێوەیەك شوێن هەواو ئارەزووی خۆیان كەوتوون ووازیان هێناوە لە ڕێنومایەكانی پێغەمبەری ئیسلام (صلى الله عليه وسلم) (وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ) [الانعام : ١٥٣] .

واتە : بێگومان ئەمەی كەباسكرا ڕێبازی منە كە ڕێك وڕاستە (وهیچ خوار وخێچیەكی تێدا نیە) ئێوەش شوێنی بكەون، وە شوێنی هیچ ڕێچكە وڕێبازێكی تر نەكەون، چونكە دوورتان دەخاتەوە لە ڕێبازی خوا، ئەوەش

پەروەردگارتان فەرمانی پێ کردوون، بۆ ئەوەی خواناس وپارێزکاربن .

لەگەڵ ئەوەشدا پەروەردگار فەرمانی کردووە بەباوەڕداران ئاینەکەی ئەو جێ بەجێ بکەن وجیاوازی نەخەنە نێوانیانەوە تێیدا، (شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ) [الشورى : ١٣] .

واتە : خوای گەورە ڕێبازی ئاین وبەرنامەی ژیانی بۆ داناون، ئەوەی کە فەرمانی پێکردووە بە نوح هەر بەو شێوەیە قورئانیشی بۆ تۆ ئەی موحەمەد (صلى الله عليه وسلم) وەحی ونیگا کردووە، و بەئیبراهیم وموسا وعیساشمان ڕاگەیاندووە کە ڕێبازی ئاین ویەکخواناسی بەرنەدەن ولەسەری پایەدار بن وجیاوازیان تێ نەکەوێت.

بانگەواز بۆ لای خوا، بانگەوازە بۆ ڕەوشت وبەها وئاکاری جوان، بانگەوازە بۆ لای پاراستنی مافەکان وجێ بەجێکردنی دادپەروەری لەنێوان خەڵکیدا بەشێوەیەك هەموو کەس مافی خۆی بدرێتێ ولەو جێگایە دابنرێت کە شایستەیەتی، بەمەش ئەو برایەتی بەدی دێت لەنێوان باوەڕداراندا کە خوای گەورە فەرمانی پێ کردووە، هەروەها ئاسایش وئارامیەکی تەواو وسیستەمێکی گشتگیر لەچوار چێوەی شەریعەتی ئیسلام بەرقەرار دەبێت لە نێو کۆمەڵگادا، لەبەرامبەریشدا هەرچی ڕەوشتی خراپ وزشت هەیە لەناو دەچێت وپێگەیەك نامێنێت بۆ یاسا دەسکردەکانی دەستی مرۆڤ وبیروباوەڕە پوچ وبەتاڵەکانی خەیاڵاتی هزری ئادەمیزاد، کە دەیانەوێت بیکەن بەبەربەستێك لە ڕێگای بڵاوبوونەوەی بانگەوازی ئیسلام.

هەر لەبەر ئەم هۆکارانە ودوو هێندە وسێ هێندەی تریش لەبەدەست هێنانی بەرژەوەندیە

باڵاكان ووەلاوە نانی خراپە وخراپەكاری (جلب المصالح ودرء المفاسد) لەنێو كۆمەڵگادا، بانگەواز كردن بۆلای خوا پلەوپایەیەكی مەزنی پێدراوە لە ئیسلامدا، وە ئەو كەسانەشی پێی هەڵدەستن بونەتە میراتگری پێغەمبەرە بەڕێزەكان (علیهم السلام)، وە سەبارەت بە فەزڵ وپلەوپایەی بانگەوازیش كۆمەڵێكی زۆر دەقی قورئان وسوننەت هاتوون كە ئەم ڕاستیە دەسەلمێنن وپێداگری دەكەن لەسەری :

خوای گەورە پە پێغەمبەرەكەی (صلى الله عليه وسلم) دەفەرموێت : (لِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا هُمْ نَاسِكُوهُ فَلَا يُنَازِعُنَّكَ فِي الْأَمْرِ وَادْعُ إِلَى رَبِّكَ إِنَّكَ لَعَلَى هُدًى مُسْتَقِيمٍ) [الحج : ٦٧] .

واتە : بۆ هەر میللەتێك بەرنامە وپڕۆگرامێكمان دیاری كردووە پەیڕەوی دەكەن ولەسەری دەڕۆن (بەگوێرەی كات وشوێن وبارودۆخیان، ئەم بەرنامەیەشمان ناردووە بۆ هەتا هەتایی)

کەواتە با خاوەن ئاینەکانی تر نەیکەنە کێشە وئاژاوە لەگەڵتدا لەبارەی ئەم ئاینەوە، ئەی موحەمەد (صلى الله عليه وسلم) بەردەوام بانگەوازی خەڵکی بکە بۆلای پەروەردگارت چونکە بەڕاستی تۆ لەسەر ڕێگەو ڕێبازو هیدایەتێکی ڕاست ودروستیت .

هەروەها دەفەرموێت : (وَلَا يَصُدُّنَّكَ عَنْ آيَاتِ اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أُنْزِلَتْ إِلَيْكَ وَادْعُ إِلَى رَبِّكَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ)[القصص : ٨٧] .

واتە : با بێباوەڕان بەرگریت نەکەن لەگەیاندنی ئایەتەکانی خوا، دوای ئەوەی کە بۆ تۆ دابەزێنراوە، هەمیشە بانگەواز بکە بۆلای پەروەردگارت، وەهەرگیز نەکەیت خۆت بخەیتە ڕیزی هاوەڵ پەیداکەرانەوە بۆ خوا .

لەجێگایەکی تردا دەفەرموێت:(وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ (١٠٤) وَلَا

تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ} [آل عمران : ١٠٤-١٠٥].

واته : پێویسته له ئێوه کۆمه‌ڵێك پێك بێت، یان به‌هه‌مووتانه‌وه کۆمه‌ڵێك بن، که‌بانگه‌واز بکه‌ن بۆ خێر وچاکه، فه‌رمان بکه‌ن به‌هه‌موو کارێکی چاك ودروست، وه‌قه‌ده‌غه‌ی هه‌موو کارێکی خراپ ونادروست بکه‌ن، به‌ڕاستی ئه‌وانه‌ن سه‌رفراز (١٠٤) نه‌که‌ن وه‌ك ئه‌و که‌سانه بن که‌ناکۆکی ودووبه‌ره‌کیان له‌ناودا به‌رپابوو وله‌یه‌کتر دابڕان، دوای ئه‌وه‌ی ئه‌و هه‌موو به‌ڵگه ونیشانه ڕوونه‌یان بۆ هاتبوو (که‌مه‌به‌ست پێی گاور وجوله‌که‌کانه) ئائه‌وانه سزایه‌کی سه‌خت چاوه‌ڕێیانه(١٠٥) .

په‌روه‌ردگار دیسان له‌وه‌صفی بانگخوازانی ئاینه‌که‌یدا ده‌فه‌رموێت: (وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِمَّنْ

دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ)[فصلتِ:٣٣].

واته : جا کێ لەو کەسە جوان گوفتار تروقسەی بەجێ ترە کە بانگەوازی کردووە بۆلای خوا، کاروکردەوەی چاکیشی ئەنجام داوە، وە ووتوشیەتی : بەڕاستی من لەڕیزی موسڵمانانداm .

لە صەحیحی بوخاری وموسلیمدا هاتووە کە ابن عباس (ڕەزای خوای لێ بێت) دەگێڕێتەوە کە پێغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) موعاذی کوڕی جەبەلی نارد بۆ یەمەن وفەرمانی پێکرد کە بانگیان بکات بۆ ئیسلام وبەجێهێنانی نوێژەکان ودەرکردنی زەکات لەماڵ وسامان وداراییان .

هەروەها سەهلی کوڕی سەعد (خوای لێ ڕازێ بێت) دەگێڕێتەوە کە پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) لە ڕۆژی خەیبەردا فەرمووی

به عەلی كوڕی ئەبی طالب (خوای لێ ڕازی بێت) " أنفذ على رسلك حتى تنزل بساحتهم، ثم ادعهم إلى الإسلام وأخبرهم بما يجب عليهم من حق الله تعالى فيهم، فو الله لإن يهدي الله بك رجلاً واحداً خير لك من حمر النعم " [متفق عليه].

واته : فەرمان بكه به نێرراوەكەت كه داببەزێته گۆڕەپانەكەیان وپاشان بانگیان بكات بۆ ئیسلام، وه ئەوەی لەسەریان فەرز وواجبه له مافەكانی خوا پێیان ڕابگەیەنێت، سوێند بێت بەخوا ئەگەر بێتو لەسەر دەستی تۆ یەك كەس هیدایەت بدرێت چاكتر وباشتره لای خوای گەوره له بەخشینی گەله ووشترێكی سوور له پێناوی خوادا .

تەمیمی كوڕی ئەوسی داری (خوای لێ ڕازی بێت) دەگێڕێتەوه كه پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) فەرموویەتی:((الدين النصيحة)) قلنا لمن

يا رسول الله ؟ قال: " لله ولكتابه ولرسوله ولأئمة المسلمين وعامتهم")) [رواه مسلم] .

واته : ئاینی پیرۆزی ئیسلام بریتی یه له ئامۆژگاری ، تەمیم دەڵێ ووتمان : ئامۆژگاری بۆ کێ ئەی پێغەمبەری خوا ؟ ئەویش فەرمووی: " ئامۆژگاری بۆ خوا وکتێبەکەی خوا وپێغەمبەرەکەی وپێشەوای موسڵمانان وسەرجەم موسڵمانانیش بەگشتی .

جا ئامۆژگاری بۆ خوا واته : بەجێهێنانی فەرمانەکانی ودوورکەوتنەوە لەقەدەغە کراوەکانی، وە ئامۆژگاری بۆ کتێبەکەی خوا : واته بەڕاست زانینی وباوەڕ بوون بەوەشی تێیدا هاتووە، وە ئامۆژگاری بۆ پێغەمبەری خوا واته : خۆشوویستنی وشوێن پێ هەڵگرتنی لەتەواوی کاروبارەکانتدا، وە ئامۆژگاری بۆ پێشەوای موسڵمانایش بەو مانایە دێت : کە پاڵپشت وکۆمەکیان بیت لەخۆش وناخۆشیدا

وگۆڕایەڵیان بیت لەو فەرمانانەی کە طاعەتی خودان ومەعصیەت نین، ئامۆژگاریشیان بکەیت بەطاعەتی خوا ودوور کەوتنەوە لە تاوان وخراپەکاری بەڵام نابێت بە ئاشکرا ئامۆژگاری کاربەدست وپێشەوای موسڵمانان بکرێت، چونکە ئەبێت بەهۆی هاندانی خەڵکی ورەعیەت لێییان وئەو کاتەش هەیبەتیان نامێنێت لایان، ئامۆژگاری بۆ تەواوی خەڵکیش بەوە دەبێت هاریکاریان بیت لە ئیشو کاری خێردا ودەستیان بگریت لەکاتی خراپە وتاواندا وهەمیشە هاندەری چاکەکاران بیت لەسەر کاری چاکەیان وسەرزەنشتی بێگوێ وخراپەکارانیشیان بیت، ئەگەر بەم شێوەیە بوو ئەو کاتە خەڵکی چاوەڕوانی ڕەحمەتی خوای گەورە بکەن، وەگەر نا ئەگەر بێتو پرۆسەی فەرمان بەچاکە وقەدەغە لەخراپە لەناو ئومەتی ئیسلامدا نەما ، خوا پەنامان بدات دەبێت چاوەڕوانی سزا وغەزەبی پەروەردگار بین، بەشێوەیەك هەموو لایەك دەگرێتەوە وكەسانی

چاكیش لەگەڵیان دەسوتێن، چونكە هەڵنەساون بەكاری فەرمان بەچاكە وقەدەغە لەخراپە (وەرگێڕ) .

هەر سەبارەت بە فەزڵی بانگەواز بۆلای خوا، پێغەمبەری ئازیزمان (صلى الله عليه وسلم) دەفەرمویێت : " من دعا إلي الهدى كان له من الأجر مثل أجور من تبعه لا ينقص ذلك من أجورهم شيئا، ومن دعا الى ضلالة كان عليه من الإثم مثل آثام من اتبعه، ولا ينقص ذلك من آثامهم شيئا " [رواه مسلم] .

واتە : هەركەس بانگەوازی خەڵكی بكات بۆ هیدایەت وخواناسی، ئەوە پاداشتی ئەو كەسانەی بۆ دەنوسرێت كە شوێن ئەم كەوتون بەبێ ئەوەی لە ئەجر وپاداشتی ئەوانیش هیچ كەم بكات، وەهەركەسیش (خوا پەنا بدات) بانگەوازی خەڵكی بكات بۆ گومڕایی وسەرلێشێواوی ئەوە تاوانی هەموو ئەوانەی بۆ

دەنوسرێت کە شوێن ئەم کەوتون بەبێ ئەوەی هیچ لە تاوان وسزای ئەوانیش کەم بکات .

هەموو ئەم ئایەت وفەرمودانەی کەئاماژەمان پێدا بەڵگە ودەلیلن لەسەر واجب بوونی بانگەواز بۆلای خوای گەورە وئاینی پیرۆزی ئیسلام کە دەبێت بەهۆی گەیاندن وبڵاوکردنەوە وپاراستنی شەریعەتی خوای گەورە، وە بەدەست هێنانی تەواوی ئەو بەرژەوەندیانەی کە پێویستن بۆ ژیانی مرۆڤایەتی ودواڕۆژیان، بەمەرجێك ئەگەر هاتوو ڕەزامەندییان دەربڕی لەسەر پێشوازی کردنی بانگەوازی بەرزو پیرۆزی پەروەردگاری خاوەن دەسەڵات وبەتوانا، وەئەگەر پێشوازیشیان لێ نەکرد ئەوە خوای گەورە پەنامان بدات خەسارۆ مەندی دونیا ودواڕۆژیش دەبن .

بەشی دووەم هۆکارەکانی بانگەواز بۆلای خوای گەورە

مەبەستم لە هۆکارەکانی بانگەواز ئەو ڕێگایانەیە کە بەهۆیەوە بانگخواز دەتوانێت بانگەوازەکەی بگەیەنێت بەو کەسانەی کەمەبەستیەتی، ئەمانەش سێ جۆرن، وهەرجۆرەش تایبەتمەندی خۆی هەیە :-

جۆری یەکەم :

ئەوەیە کە کەسی بانگخواز ڕاستەوخۆ وڕووبەڕوو لەگەڵ ئەو کەسەدا دابنیشێت کە دەیەوێت بانگی بکات وپەیامەکەی خۆی پێ بگەیەنێت، تاوەکو ڕاستی ودروستی وفەزڵەکانی ئاینی پیرۆزی ئیسلامی بۆ ڕوون بکاتەوە وبیخاتە بەردەستی، تایبەتمەندی ئەم جۆرەی بانگەواز لەوەدایە کە بانگخواز دەزانێت ئایا ئەو کەسە تاچەند ئامادەی تێدایە بۆ وەرگرتن وڕازیبوون بە پێشنیارەکانی وتا چ

ئەندازەیەك دڵ ودەروونی خۆی بۆ كردوەتەوە، چونكە لەدوو توێی قسەكانی كەسی بەرامبەردا بانگخواز دەزانێت ووتەكانی كاریگەریان تا چ ئاستێك بووە، وە جێگای ئەوشە گەر ئەو كەسە هەندێك گومان و دوو دڵی بۆ پەیدا بووبێت بە ووتوو وێژو وڕاگۆڕینەوە ئەو گومانانە نەهێلرێت وقەناعەتی پێ بكرێت تاوەكو ئامادەی دەربڕێت بۆ وەرگرتنی بانگەوازەكە وئەویش ببێت بەكەسێكی سوودمەند وبەكەڵك وپشتگیر بۆ كارەكەیان .

جۆری دووەم :

ووتو وێژكردنی ناڕاستەوخۆ، وەك ئەوەی ئێستا دەكرێت بەهۆی كەناڵەكانی ڕاگەیاندنی وەك ڕادیۆ وتەلەفزیۆنەوە، تایبەتمەندی ئەم جۆرەش ئەوەیە كەسانێكی زۆر تر وزیاتر گوێ بیستی دەبن وخۆشیان دەكەن بەهەموو ماڵێكدا، وە خۆیان دەگەیەنن بە و جێگا وشوێنانەی كە

مرۆڤ ناتوانێت بەشێوەی ڕاستەخۆ قسەیان تێدا بکات یان پێیان بگات .

جۆری سێهەم :

بانگەوازکردن بۆ لای خوای گەورە بە نووسین، ئەویش لەڕێگای دانانی کتێب وبڵاوکردنەوەی مەقالە ووتار لە گۆڤار وڕۆژنامە وسایتەکانی ئینتەرنێت و هەڵواسینی لافتەی بەسوود لەچەند جێگایەکی شیاودا، تایبەتمەندی ئەم جۆرەش لەوەدایە ئەگەر هاتوو خوێنەر بەجارێك فەهمی بابەتەکەی نەکرد، ئەوا دەتوانێت بەزیاتر لەجارێك بیخوێنێتەوە تاوەکو تێی دەگات ولەسوودەکانی بەهرەمەند دەبێت .

بەڵام چۆنەیتی بانگەوازکردن بۆلای خوای گەورە، لەڕووی چۆنێتی قسەکردن لەگەڵ کەسی بەرامبەردا، لەکەسێکەوە بۆ کەسێکی تر

جیاوازی هەیە، ئەمەش لەسێ حاڵەتدا خۆی دەبینێتەوە :

حاڵەتی یەکەم :

ئەگەر هاتوو کەسی بەرامبەر حەز وئارەزووی لەسەر خێر وتێگەشتن لە ئاینی پیرۆزی ئیسلام هەبوو، بەڵام دەبینیت کە هەق وڕاستیەکانی لا ڕوون وئاشکرا نیە، ئەم کەسە تەنها ئەوەندەی بەسە کەبانگەوازی بکەیت وتێی بگەیەنیت کەخوای گەورە فەرمانی بەچی کردووە، تاوەکو ئەنجامیان بدات، وقەدەغەشی لەچی کردووە تاوەکو خۆیانی لێ بپارێزێت ونەیانکات، ئەم کەسەش لەبەر ئەوەی کە خۆی حەز وئارەزووی خێری تێدایە زۆر بەخێرا پێشوازی لێدەکات وگوێڕایەڵی دەبێت .

حاڵەتی دووەم :

ئەگەر هاتوو ئەو کەسەی دەتەوێت بانگەوازی بکەیت لەو کەسانە بوو کە تەمەڵ وتەوەزەل ودوو دڵ خەمسار بوو بەرامبەر بە خێر وچاکە، یان حەز وئارەزووی لەسەر خراپە هەبوو، ئەم جۆرە کەسانە تەنها بەوەندە بەس نیە کە بانگەوازی بکەیت، بەڵکو دەبێت ئامۆژگاری خێر وچاکەشی لەگەڵدا بێت و هانی بدەیت بۆ نزیك بوونەوە لە چاکە وچاکەکاری وئەوەشی بۆ ڕوون بکەیتەوە کە پاشەڕۆژی چاکەخوازان بەهەشتی هەتا هەتایی ودوور بوونە لە ئاگری دۆزەخ، هەروەها ئامۆژگاری چاکی بکەیت بەشێوەی ئەوەی کە بیترسێنیت بەسزای سەختی پەروەردگار لە دونیا ودوارۆژیشدا، وەلەم بارەیەشەوە هەندێکی نموونەی زیندووی ناو قورئانی بۆ بهێنیتەوە کە خوای گەورە لەئەنجامی خراپەکاری ودوور لەخودایی چی هێناوە بەسەر گەل وئوممەتانی پێشوودا لەسزادانیان بە بوومەلەرزە ولافاو ڕەشەبا وغەرق بوونیان لە ئاودا، هەروەك

خوای گەور دەفەرموێت : { ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةَ الَّذِينَ أَسَاءُوا السُّوأَى أَنْ كَذَّبُوا بِآَيَاتِ اللَّهِ وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِئُونَ } [الروم : ١٠] .

واتە : پاشان ئەو تیاچوون ولەناوبردنەی (گەلانی پێشوو) سەرەنجامی ئەوانە بوو کە تاوان وگوناهیان کرد، چونکە ئەوانە بڕوایان بە ئایەت وبەڵگەو نیشانەکان وفەرمانەکانی خوا نەهێنا وگاڵتەیان پێ دەکرد .

حاڵەتی سێهەم :

خۆ ئەگەر هاتوو کەسی بانگکراو یەکێك بوو هەمیشە پشتی لە خێر وچاکەکردن دەکرد وحەزی پێی نەبوو، لەگەڵ ئەوەشدا گەرمی وگوڕیەکی تێدا بوو لەسەر کاری خراپە وخراپەکاری و هانی کەسانی تریشی دەدا بۆی، ئەم جۆرە کەسانە تەنها ئەوەدنە بەس نیە بانگیان بکەیت وئامۆژگاری خێر وچاکەیان بکەیت، بەڵکو لەگەڵ ئەمانەشدا پێویستە

بەجوانترین شێوە گفتوگۆیەکی هێمنانە ولەسەر خۆی لەگەڵدا بکەیت وتاوەکو ڕاستیەکانی ئاینی پیرۆزی ئیسلامی بۆ ڕوون دەکەیتەوە وهەموو بەڵگە وبڕو بیانوە ناڕاستەکانی خۆی لا بەتاڵ دەکەیتەوە، ئەوەشی باسمان کرد لەهەر سێ شێواز وحاڵەتەکە خوای گەورە لە قورئانی پیرۆزدا لە ئایەتێکدا هەموویانی کۆکردوەتەوە، وەك دەفەرموێت : { ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ } [النحل : ١٢٥] .

واتە : ئەی پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) ئەی ئیمانداران بانگەواز بکەن بۆلای بەرنامە وڕێبازی پەروەردگارت بەحیکمەت ودانایی (بۆ هەندێك لەخەڵکی)، وە بەئامۆژگاری جوان وشیرن وبەحێ (بۆ هەندێکی تر)، وگفتوگۆ ومجادەلە بەجوانترین شێوە وشێواز (لەگەڵ هەندێکی تردا بەتایبەت خاوەن کتێبە

ئاسمانیـیەکان)، چونکە بەڕاستی پەروەردگارت هەر خۆی زانایە کە کێ گومڕا وسەر لێشێواوە، وەهەر خۆشی زانایە بەو کەسانەی کە هیدایەتی ئەو وەردەگرن .

شێخ الإسلام ابن تەیمیە (ڕەحمەتی خوای لێ بێت) دەڵێت : خەڵکی سێ جۆرن : یان ئەوانەن دان دەنێن بەهەق وڕاستیدا وشوێنی دەکەون ئەمانە ئەو کەسانەن کە حیکمەتیان هەیە، یان ئەوەیە دان دەنێن بەهەق وڕاستیدا بەڵام کاری پێ ناکەن، ئەمانە دەبێت ئامۆژگاری بکرێن تاوەکو کاریشی پێدەکەن، وە یان ئەوەیە بەهیچ شێـــوەیەك دان نـــانێت بەهەق وڕاستـــیدا، ئـــەم جۆرە کـــەسانە دەبێت بە شێـــوازێکی جوان گفتوگـــۆ وموجـــادەلەیان لەگەڵـــدا بکـــرێت، چونکە موجادەلە ئەگەر بەشێوازی جوان نەبێت سەردەکێشێت بۆ تووڕەبوون وتێکچوونی باری دەروونی، بەڵام ئەگەر بەشێوازێکی جوان بـــوو ئەو کاتـــە ئومێـــدی

ئەوەی لێدەکــــرێت کە سوودمەند بێت [مجموع الفتاوى : ٢/٤٥] .

جا ئەگەر ئەو کەسەی بانگی دەکەیت بۆ لای خوای گەورە کە زانیت گفتوگۆ وموجادەلەی جوان کەڵکی هەیە لەگەڵیدا ئەوە بەردەاوم دەبیت تاوەکو هەقوڕاستی بۆ ڕوون دەبێتەوە وشوێنی دەکەوێت، وە گەرنا ئەو کاتە حاڵەتی چوارەمی لەگەڵدا دەگریتەبەر .

حاڵەتی چوارەم : ئەویش ئەو حاڵەتەیە کە خوای گەورە لە قورئانی پیرۆزدا ئاماژەی پێکردووە، وەك دەفەرموێت : {وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ ...} [العنكبوت : ٤٦] .

واتە : گفتوگۆ وموجادەلە مەکەن لەگەڵ خاوەنی کتێبە ئاسمانیەکاندا مەگەر بەجوانترین شێوە نەبێت، ئەو کەسانەیان نەبێت کە زوڵم وستەمیان کردوە (ونایانەوێت هەق وڕاستی

بناسن، ئەوانەیان دەبێت ڕەفتارتان لەگەڵیاندا جیاواز بێت) .

ابن كثير (ڕەحمەتی خوای لێ بێت) دەڵێت : (إلا الذين ظلموا) واتە ئەوانەیان کە دەوەستنەوە بەرامبەر بەهەق وڕاستی ودژایەتی دەکەن وکوێربوون لەئاست بینی بەڵگەی ڕوون وئاشکرا و، وسەرکەشی دەکەن وخۆیان زۆر لەوە بەگەورەتر دەزانن کە شوێن ئیسلام بکەون، ئەمانە (لەبەر ئەوەی دژایەتی ئیسلام دەکەن) دەبێت تۆش لە گفتوگۆ وموجادەلەی جوانەوە بگوێزیتەوە بۆ دژایەتی کردن وجەنگان لەگەڵیاندا تاوەکو واز دەهێنن لەوکارەیان .

بێگومان ئەم حاڵەتەی چوارەمیش کاری تاکە کەسی نیە، بەڵکو کاری حکومەت ودەسەڵاتە کە هەڵبسێت بەو کارە، چونکە ئەگەر هاتوو تاکە کەس یان کۆمەڵە کەسێك بەبێ ئاگاداری

حکومەت ودەسەڵات هەستان بەو کارە، دەبێت هۆی ڕوودانی فەوضی وفەسادی زۆر لەووڵاتدا کە پاشەڕۆژەکەی باش نابێت .

ئەمەش کە باسکرا شێواز وچۆنیەتی بانگەواز بوو لەڕووی هەڵسەنگاندنی کەسی بەرامبەرەوە بەپێی ئامادەی ئەو کەسە بۆ ڕازی بوون بە بانگەوازی بانگخوازەکە یان ڕەفزکردنی .

بەڵام چۆنیەتی بانگەوازکردن بۆلای خوای گەورە لەڕووی ڕیزبەندی ئەو شتەی کە خەڵکی بۆ بانگ دەکەیت دەبێت سەرەتا لە بابەتە گرنگەکانەوە دەست پێ بکەیت، ئەو بابەتانەی کە بە بنەماکانی ئاینی پیرۆزی ئیسلام دەژمێررێن، کە پێیان دەوترێت پێشەکیەکانی ئیمان وئیسلام وئەمجا هەنگا وبەهەنگاو لەگەڵی کەسی بانگکراودا بگوێزیتەوە بۆ قۆناغەکانی دواتر .

بۆ نموونە ئەگەر کەسێکت بانگ کرد کە ئینکاری بوونی پەروەردگاری دەکرد وباوەڕی بەخوای گەورە وپێغەمبەرانی (عليه السلام) نەبوو، ئەوە ئەو کاتە ئێمە هەوڵ دەدەین سەرەتا قەناعەتی پێ بکەین بە بوونی خوا ودروستکەری ئاسمانەکان وزەوی، ئەویش بەهێنانەوەی کۆمەڵە بەڵگەیەکی عەقلی و هەست پێکراو کە بەڵگەن لەسەر بوونی پەروەردگاری خالقی بوونەوەر، تا ئەو کاتەی کە باوەڕی دەهێنێت بە هەبوونی خوایەکی تاك وتەنهای بێ هاوەڵ وشەریك واتە (الإقرار بالربوبية) .

کە قەناعەتی هێنا بەئەوە، ئەمجا هەنگاوێکی تر دەنێین بۆ ئەوەی بۆی بسەلمێنین ئەو خوایەی کە ئێستا تۆ باوەڕت پێیەتی دەبێت بیپەرستیت بە پەرستنێکی وا کە تەنها وتەنها عیبادەت وپەرستش بۆ ئەو بکەیت و هیچ کەسێك نەکەیت بەهاوەڵ وشەریکی لەعیبادەتەکاندا، چونکە دان نان بە بوونی پەروەردگاردا، پێویست دەکات کە

مرۆڤ دان بنێت به یەکتاپەرستی خوا لە بەندایەتیەکانیدا (إقراره بالربوبية يستلزم إقراره بالإلوهية) هەروەك چۆن خوای گەورەش لەقورئاندا ئەو ڕیزبەندیەی ڕەچاوکردوە، وەك دەفەرموێت : (يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ) [البقرة : ٢١] .

واتە : ئەی گرۆهی خەڵکی ئێوە بەندایەتی وپەرستن بۆ پەروەردگارتان بکەن، ئەو پەروەردگارەی کە ئێوە وخەڵکانی پێش ئێوەشی دروستی کردووە .

سەرنج دەدەیت خوای گەورە بانگمان دەکات بۆ پەرستنی خۆی بەڵام پێش ئەوە دەیەوێت بیسەلمێنێت پێمان کە هەرخۆیشی خالقی ئاسمانەکان وزەویە، سەرەتا بانگەواز بۆ باوەڕ هێنان بە بوونی خوا، پاشتریش بانگەواز بۆ پەرستنی ئەو زاتە پیرۆزە بەتاك وتەنها وبێ

ئەوەی هیچ کەسێك بکەیت بە شەریك و هاوەڵی لەپەرستندا .

نەك هەر ئەوەندە خوای گەورە دەمکوتی بێباوەڕان دەکات و پێیان دەڵێت ئەو بتو داروبەردەی کە ئێوە لەبری خوا دەیانپەرستن خۆیان دروستکراوی خودان ئیتر ئێوە چۆن دەیانپەرستن، وەك دەفەرموێت : (أَيُشْرِكُونَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ) [الاعراف : ١٩١] .

واته : ئایا کەسێك یان شتێك دەکەنە شەریك و هاوبەش بۆ خوا کە ناتوانێت هیچ شتێك دروست بکات، لەکاتێکدا خۆشیان دروستکراون و(هیچیان بەدەست نیه) .

هەروەها دەفەرموێت:(وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آَلِهَةً لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا)[الفرقان:٣]

واتە : هاوەڵگەران لەجیاتی ئەو زاتە شتانێکی تریان کردووە بەخوای خۆیان کەهیچ دروست ناکەن وهیچیان پێ بەدی ناهێنرێت، بەڵکو خۆیان دروست دەکرێن، (تەنانەت) ناتوانن سوودێك یان زەرەرێك بەخۆیان بگەیەنن، هەروەها نەمردنیان بەدەستە ونەژیان وزیندووکردنەوە.

پاش ئەوەی کە توانیمان بوونی خوای گەورەی پێ بسەلمێنین، ئەمجا هەوڵدەدەین قەناعەتی پێ بکەین بە بەجێهێنانی عیبادەت وپەرستشەکان بۆ پەروەردگار، ئەمەش ڕێگا وڕێبازی سەرجەم پێغەمبەران بووە لەگەڵ گەل ونەتەوە وهۆزەکانیاندا کە هەوڵیان داوە لەگەڵیاندا کە تەنها وتەنها خودای گەورەی باڵادەستی بەتوانا بپەرستن وواز بهێنن لە بت وخوا درۆکانی خۆیان، لەگەڵ ئەمەشدا خوای گەورە چەندەها بەڵگە ودەلیلی لەڕێگەی پێغەمبەرەکانیانەوە بۆ ناردوون تاوەکو سوود مەند بێت بۆیان

بەتایبەتی لەکاروبارە غەیبی یەکاندا، وەبۆیان ڕوون بکەنەوە کە چۆن چۆنی بەندایەتی بۆ خودا دەکەن، چونکە بەندایەتی کردن بەو شێوەیەی کە خوای گەورە داوای کردووە هەق ومافێکی پەروەردگارە بەسەر بەندەکانیەوە، جا ئەم بەندایەتی کردنەش ڕوون نابێتەوە جگە بەهاتنی پێغەمبەران نەبێت، چونکە ئەوان ڕاستەخۆ لەڕێگای جوبرەئیلەوە (علیه السلام) پەیوەندیان بە ئاسمانەوە هەبووە، و خوای گەورەش ئەوەی داوای کردووە لە بەندایەتی کردنی لەلایەن بەندەکانیەوە پێی ڕاگەیاندوون، وهیچ بیانویەکی بۆ خەڵکی نەهێشتوەتەوە، هەر بۆیە هەموو پێغەمبەرێك نێرراو بووە بۆلای گەل وهۆزەکەی خۆی تا پێیان ڕابگەیەنێت چۆن چۆنی بەندایەتی بۆ خوای گەورە دەکەن، هەر بەو شێوەیە هەموو ئوممەتێك لە ئوممەتەکانی پێشوو بەو شێوە تایبەتەی کە بۆیان هاتووە لەلایەن خوای گەورەوە فەرز بووە لەسەریان بەندایەتی ئەو بکەن

ودووربکەونەوە لە بت پەرستی وبیروباوەڕی پوچ وبەتاڵ.

جا لەکۆتایدا ئەبێت ئەوە بزانین کۆتا پێغەمبەر کە محمد المصطفی یە (صلی الله علیه وسلم) نێرراوە بۆ تەواوی جیهانیان وشەریعەت وبەرنامە ورێبازەکەی ئەو تەواوی شەریعەتی پێغەمبەرانی تری سڕیەوە وپێویستە لەسەر هەرکەسێك کە دەیەوێت سەرفرازی دونیا و دواڕۆژ ببێت شوێن ئەم (خاتم الانبیاء) ە بکەوێت لەژیانیدا وبەسەر مەشق وپێشەوای خۆی بزانێت، وە ئەو بەڵگەو دەلیلانەش بەجوانی ڕوون بکرێتەوە بۆیان کە لەسەر ئەم بابەتە قسەدەکەن، جا ئەگەر ئەو کەسە باوەڕی بەمە هێنا ودانی نا بەم ڕاستیانەدا، ئەو کاتە وورده وورده دەچینە ناوباسەکانی تری شەریعەتی ئیسلامەوە تاوەکو بزانێت خوای گەورە چی لێ داواکردوە بۆ ئەوەی پابەند بێت پێوەی لە ژیانیدا، ئەویش لەسەرەتاوە دەست

دەکەین بە ڕوونکردنەوەی کارو بابەتە زۆر گرنگەکان بۆی.

ئێستا ئەم کەسە دوای ئەوەی باوەڕ وشایەتومانی هێناوە، کەسێکی ئیمانداره، جا پێویستە بزانێت خوای گەورە داوای چی تری لێکردوە.

سەرەتا بەجێهێنانی فەرزەکانی بۆ ڕوون بکرێتەوە لە کردنی پێنج نوێژەکە و دەرکردنی زەکات لەماڵ وسامانی وگرتنی ڕۆژووی مانگی ڕەمەزان وبەجێهێنانی حەجی ماڵی خوای گەورە ئەگەر توانا ودەسەڵاتی هەبوو، پاشتر ئەوەی گرنگ بێت بەپێی پێویستی بۆی باس بکرێت وڕوون بکرێتەوە بۆی .

بەشی سێهەم گۆڕەپان ومەیدانەکانی بانگەواز بۆلای خوای گەورە

مەبەستمان لەمەیدانەکانی بانگەواز ئەو گۆڕەپان وشێوازە جیاواز وجودا جودایانەیە کە بانگخواز بەهۆیانەوە دەتوانێت پەیامەکەی بگەیەنێت بەو کەسانەی کە مەبەستیەتی بەیارمەتی خوا .

١ـ پەیوەندیە تایبەتیەکانی بانگخواز بەو کەسانەی کە مەبەستیەتی ولەهزر وبیری خۆی دایناوە کە پەیوەندیان پێوە بکات وبەو شێوەیەی کە لە بەشی دووەمدا باسمان کرد ڕەچاوی تایبەتمەندیەکانی ئەو کەسە بکات، ئاخو ئەو کەسە لەو کەسانەیە کە حەز بە خێر وچاکە دەکات وتەنها پێویستی بەوە هەیە کەهان بدرێت وعیبادەتەکانی لا خۆشەویست بکرێت، یان لەو کەسانەیە کە تەمەڵ وتەوەزەلە لەخێر وچاکەدا کەئەمەش وەك ووتمان پێویستە هان بدرێت وئامۆژگاری چاکەشی لەگەڵدا بێت، یان لەو کەسانەیە کە سەرسەخت وسەرکەشە، کە

پێویستی بەگفتوگۆ وموجادەلەی جوان وشیرین هەیە لەگەڵیدا.

٢ـ بانگەواز کردن لەجێگا گرنگەکانی وەك مزگەتەکان وکۆڕوکۆبونەوە گشتیەکانی وەك وەرزی حەج ویانە گشتیەکانی لاوان وچایخانە وسەیرانگەکان وهەر جێگا وشوێنێکی تر کە شیاو بێت وبەرژەوەندیە گشتیەکانی ئیسلامی تێدا ڕەچاو بکرێت وپێویستش بکات .

هەر لەبەر ئەمە دەبینیت کەپێغەمبەری خوا (صلی الله علیە وسلم) لەوەرزی حەجدا دەگەڕا بەناو ئەو گەل وهۆزانەی لەدەرەوەی مەککە دەهاتن بۆ حەج کردن، دەڕۆیشت لەگەڵیاندا دادەنیشت و بانگی دەکردن بۆ باوەڕ هێنان بەیەکتاپەرستی وباوەڕ هێنان بە پێغەمبەرایەتی خۆی، یان دەگەڕا بەناو بازاڕەکانیاندا وتاکە تاکەی خەڵکی دەگرت وئاینی تازەی بۆ ڕوون دەکردنەوە، لەم بارەیەوە ئیمامی ئەحمەد (

ڕەحمەتی خوای لێ بێت) ڕیوایەتی کردوە لە ڕەبیعەی کوڕی عبادی الدیلیەوە، کە دەڵێت:
پێغەمبەری خوام (صلی الله علیه وسلم) بینی لەبازاڕی مەجاز بەخەڵکی دەووت : (یا أیها الناس قولوا لا اله إلا الله تفلحوا) واتە : ئەی خەڵکینە بڵێن (لا اله إلا الله) سەرکەتوو وسەرفراز دەبن .

هەروەها جابر دەگێڕێتەوە کە پێغەمبەی خوا (صلی الله علیه وسلم) لەعەرەفەدا ئاینەکەی بۆ خەڵکی نیشان دەدا وڕوونی دەکردەوە بۆیان وپێی دەووتن : (هل من رجل یحملنی إلی قومه فان قریشا منعونی أن ابلغ کلام ربی عزوجل) واتە: ئایا کەسێك هەیە لە ئێوە لەگەڵ خۆی بمبا بۆ ناو گەلەکەی، چونکە قوڕەیش ناهێڵن کەلامی خوای گەورە بگەیەنم لەناویاندا .

ابن کثیر (ڕەحمەتی خوای لێ بێت) دەڵێت :
ئەم فەرموودەیە خاوەنی هەر چوار سوننەنەکە

ڕیوایەتیان کردووە، وئیمامی تورموذییش دەڵێت : فەرموودەیەکی حەسەنی صەحیحە، هەروەها ابن اسحاقیش لەم بارەیەوە ووتویەتی : پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) لەسەر ئەم کارەی خۆی بەردەوام بوو، هەرکاتێك خەڵکی کۆببونایەتەوە لە وەرزی حەجدا دەهات بۆلایان ئەو هۆزانەی کە لەدەرەوەی مەککە دەهاتن وبانگی دەکردن بۆلای ئاینی پیرۆزی ئیسلام وڕەحمەتی پەروەردگاریان، هیچ کەس وسەرەك هۆزێك ڕووی لەمەککە نەدەکرد ئیلا پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) خۆی پێ دەگەیاند وبانگی دەکردن بۆلای خوای گەورە وئەوەی کە لە ئیسلام بۆی ڕەوانەکرابوو .

٣- جێگا وشوێنەکانی خوێندن لەقوتابخانە وپەیمانگا وزانکۆ وکۆلیژەکان، جا چی لەڕێگای موحاضەرە وکۆڕوکۆبوونەوەی گشتیەوە بێت، یان لەڕێگای وانەی تایبەتەوە

بێت، جا مامۆستای دڵسۆزی ئاینەکەی ئەتوانێت بەووتە شیرینەکانی لەکاتی وانەکەیدا کاریگەری هەبێت لەسەر خوێندکار وقوتابیەکانی، یان هەر بە شێوازی جوانی مامەڵەکردنی لەگەڵیاندا سەرنجیان بۆلای خۆی ڕابکێشێت وئەوەی دەیەوێت پێیان بگەیەنێت، چونکە مامۆستا سەرمەشقی قوتابی وشاگردەکانی خۆیەتی، ڕەوشت وکاروکردەوەی جوانی ڕەنگ دەداتەوە لە ناو خوێندکارەکانیدا، تاوای لێ دێت هەموویان حەز بەوە دەکەن چاو لەمامۆستاکەیان بکەن لەهەموو هەڵسوکەوتێکی ڕۆژانەیاندا .

بەشی چوارەم ئەو ڕەوشت وئاکارە بەرزانەی کە پێویستە لە بانگخوازدا هەبن

پلەوپایەی بانگخواز پلەوپایەیەکی بەرز وبڵندوگرنگە، جا پێویستە بانگخواز زۆر بە

هۆشیاری مامەڵەبکاتو بەگرنگی بگرێت وڕەچاوی کۆمەڵێك خاڵ هەیە کە دەبێت ئەنجامیان بدات ئەوانیش :

١-دڵسۆزی وئیخلاص لەتەواوی کارەکانیدا بۆ خوای گەورە، بەشێوەیەك مەبەستی لەبانگەوازکردنەکەی عەبدایەتی وخۆنزیك کردنەوە بێت لەخوای گەورە وسەرخستنی ئاینەکەی ئەو بێت، ئەویش بەوەی هەوڵبدات خەڵکی دەربهێنێت لەتاریکی وگومڕایی جەهل ونەزانینەوە بۆ نوور وڕووناکی زانست وگوێڕایەڵی خوای گەورە، بەو شێوەیەی کە بانگەوازەکەی هەڵقوڵاوی خۆشەویستی خودا وئاین وچاکە وچاکەخوازی بێت، جا بانگەوازێکیش هەڵقوڵاوی ئیخلاص بێت بۆ خوای گەورە، هاوکات بێت لەگەڵ هێز وعەزیمەت وپشت بەستن بەئەو هەر دەبێت کاریگەری هەبێت لەسەر واقع وژیانی خەڵکی .... ئایا چیرۆکی موسی (علیه السلام) ت

نەبیستووە کاتێك کە فیرعەون لەڕۆژی جوانی وخۆشی خۆیاندا، ئەو هەمووە جادوگەرو فڕوفێڵکەرەی لە (موسی) کۆکردەوە ئەمجا بەهەمەوو لەخۆ بایی بوونێکەوە هات بۆ ئەوەی دەمکوتی (موسی) ی پێ بکات، ئەوە بوو، (قَالَ لَهُمْ مُوسَى وَيْلَكُمْ لَا تَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا فَيُسْحِتَكُمْ بِعَذَابٍ وَقَدْ خَابَ مَنِ افْتَرَى) [طه : ٦١] .

واتە : موسی بەجادووگەرانی ووت هاوار بۆ ئێوە، نەکەن درۆ بەناوی خوداوە هەڵبەستن، (هاوەڵی بۆ بڕیار بدەن، باوەڕ بە پێغەمبەرانی نەکەن) چونکە ئەو زاتە بەتوانایە ودەتوانێت بە بەڵایەك هەمووتان لەناو ببات وبتانفەوتێنێت، چونکە بەڕاستی ئەو کەسەی کە کاری ناڕەوای هەڵبەستووە وپڕوپاگەندەی درۆی کردووە، نائومێد وبێ هیوا وڕەنجەڕۆیە .

جا ئەم ووتانەی موسی چی کاریگەریەکی هەبوو؟! ئەوە بوو یەکسەر جیاوازی کەوتە نێوانیانەوە وکۆمەڵەکەیانی پارچە پارچەکردن بەبێ هیچ دواکەوتنێك وەك دەفەرموێت : (فَتَنَازَعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ وَأَسَرُّوا النَّجْوَى) [طه : ٦٢] . واتە : (گوفتاری موسی کاری تێکردن) وجیاوازیان کەوتە نێوانانەوە وکەوتنە باس وخواس لەنێوان خۆیاندا وبەنهێنی چپ وهوڕیان دەست پێکرد .

ئەوبوو سەرەنجام جادووگەرەکان باوەڕیان هێنا وسوژدە وکڕنووشیان بۆ خوای گەورە برد ووازیان لە فیرعەون هێنا وشوێن موسی کەوتن، چونکە زانیان ئەوەی بەخۆیانە هەمووی چاوبەست ودرۆو فێڵ کردنە، ئەوەشی بە موسی یە موعجیزەی خوایە ودوورە لە درۆ وفێڵ کردنەوە .

بەڵێ تەفرەقە وجیاوازیان تێکەوت، تەفرەقە وجیاوازیش هۆکارێکی سەرەکی وگەورەی شکستهێنانە و هەر بەهۆی جیاوازیشەوە هەیبەت ودەسەڵات نامێنێت، وەك خوای گەورە دەفەرمویت : (وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ) [الانفال : ٤٦] .

واتە : ئاشووب وئاژاوە مەگێڕن وجیاوازی وناکۆکیتان تێ نەکەویت، خۆ ئەگەر ئاشووب بگێڕن وجیاوازی وناکۆکیتان تێ بکەوێت ئەوە شکست دەهێنن ولاوازی ڕووتان تێدەکات وهەیبەت وشکۆداری ودەسەڵاتتان لەناو دەچێت .

جا ئیخلاصی بانگخواز لەبانگەوازەکەیدا هۆکارێکی زۆر گرنگە لەپێناو سەرکەوتن وبەدەستهێنانی پاداشتی لای خوای گەورە، بەڵام خوا پەنا بدات ئەگەر بانگەوازەکەی لەبەر ڕووپامایی و ڕیا وبەدەست هێنانی پلەوپایەو ناو

وشۆرەت بێت لەناو خەڵكیدا ئەوە لای خوای گەورە هیچی وەرناگیرێت وهەمووی دەدرێتەوە بەسەر خۆیدا چونكە مەبەستی ڕەزامەندی خوا نەبووە، وەك دەفەرموێت : (مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ (١٥) أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآَخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (١٦)] [هود :١٥-١٧] .

واتە:هەر كەسێك تەنها ژیانی دونیا وڕازاوەیی و(خۆشگوزەرانی) یەكەی بووێت، ئەوە پاداشتی هەوڵ وكۆششی ئەو جۆرە كەسانە دەدەینەوە لەدونیادا، ئەوانیش تێیدا هیچیان لێكەم ناكرێتەوە ئا ئەوانە ئەوانەن كە لەڕۆژی دوایدا جگە لە ئاگری دۆزەخ هیچی تریان بۆ نیە وئەوەی كە كردیان لەدونیادا پووچەڵ بویەوە وبێ نرخ مایەوە، هەروەها ئەو كاروكردەوەی كە دەیانكرد بەتاڵ وپووچ وبۆشە .

ئەبو هورەیرەش دەگێڕێتەوە ودەڵێت:
لەپێغەمبەری خوام (صلى الله عليه وسلم)
بیست فەرمووی : " أول الناس يقضي يوم
القيامة عليه – فذكر الحديث وفيه – ورجل تعلم
العلم وقرأ القرآن فأوتي به فعرفه نعمه فعرفها،
قال : فما عملت فيها؟ قال : تعلمتُ العلم وعلَمته
وقرأت فيك القرآن، قال : كذّبتَ ولكنك تعلمتَ
ليُقال عالمٌ، وقرأت القرآن ليُقالَ هو قارئ فقد
قيل، ثم أمرَ به فسحب على وجهه حتى أُلقيَ في
النار " رواه مسلم .

واتە : یەکەمین کەسێك لەخەڵکی کە دادگای
دەکرێت ئەو کەسەیە .....ئەمجا لەدرێژەی
فەرموودەکەیدا هاتووە، کەسێك کە فێری
زانست وزانیاری بوو‌بێت وخەڵکیشی
فێرکردبێت وقورئانی خوێندبێت، ئەوجا
لەوڕۆژەدا ئەو کەسە دەهێنن، خوای گەورەش
هەموو نیعمەتەکانی خۆی وەبیر ئەو کەسە
دەهێنێتەوە لە فێرکردنی قورئان وزانستە

شەرعیەکان و هیدایەتی بۆ سەر ڕێگای ڕاست وزۆر شتی تریش، ئەو کەسەش هەمووی وەبیر دێتەوە و هەموو ئەو شتانە دەناسێتەوە کە خوای گەورە بۆی باس کرد، ئەمجا خوای گەورە پێی دەڵێت: ئایا چ کارێکت بەو زانست وزانیاریە کرد ؟ ئەویش لەوەڵامدا دەڵێت : فێری زانست وزانیاری بووم وخەڵکیشم فێرکرد وقورئانم لەبەر ڕەزامەندی تۆ خوێند، ئەویش دەڵێت: درۆ دەکەیت بەڵکو فێری زانست وزانیاری بوویت تاوەکو بڵێن زانایە، وە قورئانت دەخوێند تاوەکو بڵێن قورئان خوێنێکی دەنگ خۆشە، دەی لەدونیادا پێان ووتیت (واتە پاداشتی خۆتت وەرگرت) پاشان فەرمان دەکرێت کە بەڕوومەتیدا ڕابکێشرێت تاوەکو فڕێ دەدرێتە ناو دۆزەخەوە .

٢ـ ئەبێت ئەو بانگخوازە باوەڕی وا بێت کە بەبانگەوازەکەی میراتگری پێغەمبەری خوایە (صلى الله عليه وسلم) لە بڵاوکردنەوەی

سوننەت وژیانی پڕ لەڕەحمەتی ئەو پێغەمبەرە ئازیزە، تاوەکو ئەمە ببێتە چرا ومەشخەڵێك بەدەستیەوە بتوانێت شوێن پێی ئەوی پێ هەڵبگرێت لەبانگەوازەکەیدا وفێری صەبر وئارامگری ببێت لەپێغەمبەری خۆشەویستەوە لەسەر نارەحەتیەکانی ژیانی بانخوازی، وبەئومێدی ئەوەش بێت کە پەروەردگاری باڵادەست پاداشت وئەجری وون ناکات ودەیخاتە ڕیزی ئەو کەسانەوە کە لەبارەیانەوە دەفەرموێت:(قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي)[یوسف :١٠٨].

واتە : ئەی پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) تۆ بڵێ : ئائەمە ڕێگا وڕێبازمە من وشوێنکەوتووانم بانگەواز دەکەین بۆلای خوای گەروە لەسەر چاورۆشنی .

٣ـ ئەبێت دامەزراوو بێت لەسەر بانگەوازەکەی بۆلای خوای گەورە، وهیچ

ناڕەحەتی وڕاوەدوونانێکی نەیارانی ساردی نەکەنەوە لەنائومێدی لەکاروبانگەوازی، چونکە ئەو بێگومانە لەڕاستی ودروستی ئەو ڕێبازەی کەهەڵیبژاردووە وگومانیشی نیە لەوەی پاشەڕۆژ وسەرکەوتن هەر بۆبەندەکانی خوای گەورەیە، ونەیارانی بەرنامەکەی خوداش هەر ڕسوایی وسەرشۆڕییان بۆ دەمێنێتەوە لەدونیا وقیامەتیشدا، وە سەرەنجام وداوڕۆژیش بۆ بەندە دڵسۆز وموخلصەکانیەتی .

٤ـ ئەبێت ئارامگر وخۆگربێت لەسەر ئەو ناڕەحەتیانەی کە لە کاتی بانگەوازەکەیدا دێتەڕێگای، وئامۆژگاری ئەو کەسانەش بکات کەلەگەڵیدان لەسەر ئارامگرتن، چونکە هەرکەسێك خەریکی گەیاندنی ئەم بانگەوازە پیرۆزە بێت، گومان لەوەدا نیە کە نەیارانی تووشی ئەزیەت وئازاری دەکەن، جا ئەزیەت وئازاری تانە لێدان وقسە پێووتن بێت، یاخود سزای جەستەیی بێت، ئەمەش لەبەر ئەوەی کە

واز لەبانگەوازەکەی بهێنێت، هەروەك چۆن بێباوەڕانی مەککە ئەزیەت وئازاری پێغەمبەر ویارانیان دا لەسەرەتای هاتنی ئیسلامەوە، هەروەك خوای گەورە لەقورئانی پیرۆزدا بۆمانی باس دەکات ودەفەرموێت : (وَلَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ فَصَبَرُوا عَلَى مَا كُذِّبُوا وَأُوذُوا حَتَّى أَتَاهُمْ نَصْرُنَا وَلَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ) [الانعام : ٣٤] .

واتە : سوێند بێت بێگومان پێغەمبەرانی پێش تۆش بڕوایان پێنەکراوە وگەل و هۆزەکانیان بەدرۆیان زانیوون، لەگەڵ ئەوەشدا ئەوان دانیان بەخۆدا گرت لەسەر ئەو بڕوا پێ نەبوونەیان، ئازار وئەشکەنجەش دران، هەتا سەرەنجام سەرکەوتنی ئێمەیان بۆ هات وبەهرەمەند بوون پێی، و هیچ شتێکیش نیە بتوانێت وویست وفەرمانەکانی خوا بگۆڕێت .

٥- ئەبێت ڕێڕەوی حیكمەت ودانایی بگرێتەبەر لەكاتی بانگەواز كردنیدا، بەشێوەیەك هۆكاری گونجاو لەجێگا وشوێنی خۆیدا بەكار بهێنێت، چونكە خەڵكی هەموویان لە تێڕوانین وتێگەشتنیاندا وەك یەك نین، هەروەك یەكسانیش نیە لە نەرم ونیانی وتووڕوبونیاندا، كەسی وایان هەیە لەخۆبووردە وخاكی یە، كەسی واشیان هەیە خۆبەزل زان ولەخۆبایی یە، جا دەبێت لەگەڵ هەر كەسێك لەو كەسانە شێواز وجۆرە مامەڵەیەك بەكار بهێنێت كە لەگەڵیان بگونجێت، بۆ ئەوەی بتوانێت ئەو كاڵا بەنرخەی پێەتی پێان بگەیەنێت، ئەمەش پێی دەوترێت بەكارهێنانی (حیكمەت ودانایی) لەبانگەوازدا، جا دەبێت زۆر لەسەرخۆ ونەرم ونیان بێت لەگەڵ خەڵكدا، كاتێك كەسێكی بینی كە تووشی لادان وئینحراف هاتووە لە سلوك وڕەوشتیدا نابێت وازی لێ بهێنێت بۆ شەیتان وشوێنكەوتوانی هێندەی تر لای بدەن وبەرەو هەڵدێری بەرن، بەڵكو دەبێت هەق وڕاستی بۆ

ڕوون بکاتەوە وخۆشەویستیشی بکات لای، چەند خەڵکمان بینیوە کە وازی لێهێنراوە ودەستی لێ شۆراوە کە ئیتر ئەم کەسە هیدایەت وەرناگرێت کەچی پاشان خوای گەورە هیدایەتی داوە .

لە حیکمەت ودانایی بانگەواز کردن ئەوەیشە کەنابێت بانگخواز لەسەرەتاوە بچێت بەگژی ئەو کەسەی کەبانگی دەکات وتەواوی ڕەوشت وسلوکی بە گومڕا وخراپە ناوزەد بکات، چونکە ئەگەر هاتوو بەو شێوەیەت کرد بێگومان کەسی بەرامبەر ئەتۆرێنیت وزیاتر دووری دەخەیتەوە لە هیدایەت، خوای گەورەش ڕێنمونیمان دەکات کە وانەبین وەك دەفەرموێت : (وَلَا تَسُبُّوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَسُبُّوا اللَّهَ عَدْوًا بِغَيْرِ عِلْمٍ كَذَلِكَ زَيَّنَّا لِكُلِّ أُمَّةٍ عَمَلَهُمْ)[الانعام : ١٠٨].

واتە : ئەی باوەڕداران نەکەن جوێن بدەن بەو بت وشتانەی کە نەفامان هاواری لێدەکەن

ودەپپەرستن جگە لەخوا، نەوەکو ئەوانیش بەناهەق وبەنەفامی جوێن بدەن بەخوا، چونکە ئەوانە نایناسن وقەدری نازانن،ئا بەو شێوەیە ئێمە بۆ هەر گەل وئوممەتێك کردەوەکەیانمان ڕازاندەوەتەوە .

بەڵام دەبێت هەق وڕاستی بۆ ڕوون بکرێتەوە وهانیش بدرێت لەسەر کاروکردەوەی چاکە تا بەدڵیەوە دەنوسێت وخۆشەویست دەبێت لای، بەلایەوە ئاسان دەبێت واز لەو خووە خراپ وکردەوە ناشیاوانە بهێنێت، چونکە بەڕاستی کەسێك لەسەر شتێك ڕاهاتبێت زۆر نارەحەتە بەئاسانی ولەشەو وڕۆژێکدا بتوانیت ئەوەی خووی پێوە گرتووە پێی ترك بکەیت، بەڵکو پێویستی بەماوەیەك هەیە.

هەر لەبەر ئەم حیکمەتەیە کە خوای گەورە (عرق = مەی) خواردنەوەی بەچەند قۆناغێك حەرام کرد، ئەویش لەبەر موراعاتی خووی

خەڵکی، چونکە خەڵکی ماوەیەکی دوور ودرێژ لەسەر مەی خواردنەوە ڕاهاتبوون، دایکی موسڵمانان عائیشە (خوای لێ ڕازی بێت) ئاماژەی بەم ڕاستیە دەدا ودەڵێت: ئەگەر خوای گەورە بهاتایە بەیەکجار پێی بووتنایە واز لە مەی خواردنەوە بهێنن کەس وازی لێ نەدەهێنا، هەر بۆیە دەبینین خوای گەورە بەچوار قۆناغ مەی خواردنەوەی لە نێو باوەڕداراندا بنەبڕکرد:

قۆناغی یەکەم :

خوای گەورە دەفەرموێت : (وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآَيَةً لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ) [النحل : ٦٧] .

واتە : لەبەرووبوومەکانی دارخورما ورەزی ترێکانیش (هەندێ جار) شتی سەرخۆشکەر دروست دەکەن، (گەلێ جاریش) بەرهەمی پاك وبەسوودی لێ بەرهەم دێنن، بەڕاستی

ئالەوەشدا بەڵگە ونیشانەی ئاشکرا هەیە بۆ کەسانێك عەقڵ وژیری خۆیان دەخەنەکار.

زانایان دەڵێن لەم ئایەتەدا ئاماژەیەکی تێدایە بۆ ئەوەی خوای گەورە بە باوەڕدارانی بگەیەنێت کە سەرخۆشکردن جودایە لە شتە بەکەڵك وبەسوودەکان هەر بۆیە لە ئایەتەکەدا جودای کردونەتەوە لەیەکتر (وەرگێڕ).

قۆناغی دووەم :

لەوەڵامی پرسیارێکی باوەڕداراندا کەکردبوویان لەبارەی مەی خواردنەوەوە خوای گەورە ئەم ئایەتەی دابەزاند: (يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا) [البقرة : ٢١٩] .

واتە : پرسیارت لێ دەکەن (ئەی محمد صلى الله عليه وسلم) دەربارەی مەی (عرق)

وقوماركردن، تۆش پێیان بڵێ : لەو دوو شتەدا تاوان وگوناهێكی گەورە هەیە، هەر چەندە سوودێكیشیان تێدایە بۆ خەڵكانێك (وەك ئەوانەی كە بازرگانی پێوە دەكەن، یان لەقوماركردنەكەدا دەیبەنەوە) بەڵام بێگومان گوناهەكەیان گەورەترە لەكەڵك وسوودیان .

سەرنج دەدەین خوای گەورە نەیفەرمووە (منفعة) كەڵكێكی تێدایە، بەڵكو فەرموویەتی (منافع) بۆ ئەوەی هەموو ئەو كەڵكانە بگرێتەوە كە بەخەیاڵی مرۆڤەكاندا دێت، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا هەموو ئەو كەڵك وسوودانە زۆر كەم وقێزەوونن لەبەرامبەر ئەو هەموو زیان وخراپە زۆرانەی كە بەهۆی مەی خواردنەوە وقومارەوە تووشی كۆمەڵگە دەبێت، جا هەر مرۆڤێك تۆزقاڵێك هۆش وبیری هەبێت نزیكی مەی خواردنەوە وقومار نابێتەوە، چونكە زانستەكانی سەردەمی نوێش سەلماندویانە زیانەكانی ئەو دوو شتە گەلێك

زیاترن لەچاو هەندێکی سوود وکەڵی مادی بۆ هەندێك کەسی کەم ولەبەرچاو.

جا ئەم ئایەتەش کەدابەزی قۆناغێکی تر بوو بۆ دوورخستەوەی باوەڕداران لەو دوو شتە قێزەونە، چونکە لەشەریعەتی ئیسلامدا هەر شتێك زیانی زیاتر بێت لە سوود وکەڵکی ئەوە حەرامە، جا ئەم ئایەتە دەروونی باوەڕدارانی ئامادەکرد بۆ قۆناغێکی تر ئەویش حەرام بوونی مەی خواردنەوە بوو لەچەند کاتێکی کەمدا نەبێت، وەك لە قۆناغی سێهەمدا بەڕوونی دەردەکەوێت.

قۆناغی سێهەم :

قەدەغە کردنی نوێژکردن لەکاتی سەرخۆشیدا، وەك خوای گەورە دەفەرموێت: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آَمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى حَتَّى تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ ..) [النساء : ٤٣] .

واتە : ئەی ئەو کەسانەی باوەڕتان هێناوە نزیکی نوێژکردن مەبنەوە لەکاتێکدا کە سەرخۆشن، تاوەکو بزانن چی دەڵێن ولەنوێژەکانتان تێبگەن .

ئەم ئایەتە پیرۆزە بەلانی کەمەوە ئیماندارانی قەدەغەکرد لە خواردنەوەی مەی= عەرەق لە پێنج کاتەکەی نوێژکردندا، وەهەروەها جارێکی تر بە باوەڕدارانیشی ڕاگەیاندەوە کە مەی خواردنەوە شتێکی باش نیە، چونکە هۆش وبیر لەسەر خۆی ناهێڵێت، وە ئامادەشی کردن بۆ ئەوەی لە قۆناغی دواتردا بەیەکجاری لەسەریان قەدەغە وحەرام بکات .

قۆناغی چوارەم :

قەدەغەکردنی مەی خواردنەوە لەسەرجەم کات وشوێنێکدا، بە دەقی ئایەتی قورئانی پیرۆز، وەك دەفەرموێت : (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آَمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ

عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (٩٠) إِنَّمَا
يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ
فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ
الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ (٩١) [المائدة : ٩٠-
٩١] .

واته : ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە دڵنیابن، کە عەرەق وقومار وگۆشتی ماڵاتی سەربڕاو بۆ غەیری خوا لەو جێگایانەی کە خەڵك بەپیرۆزی داناوە (نەك ئیسلام)هەروەها بورج وحەرام وحەڵاڵ زانین بەهۆی هەڵدانی زارەوە، ئەمانە هەر هەموویان پیسن ولەکاروکردەوەی شەیتانن، کەواتە ئێوەش خۆتانی لێ دوور بگرن وخۆتانی لێ بپارێزن، بۆ ئەوەی سەرفرازیی وبەختەوەری لەهەردوو جیهاندا بەدەست بهێنن(٩٠) بێگومان شەیتان هەر دەیەوێت لەڕێگای عەرەق وقومارەوە دوژمنایەتی وبووغز وکینە بخاتە نێوانتانەوە ولەیادکردنی خوا وناوە پیرۆزەکانی وێڵ وسەرلێشێواوتان

بكات، هەروەها سست وتەمەڵتان بكات لەئەنجامدانی نوێژەكان، ئایا ئیتر بەس نیە (عەرەق خواردنەوە؟!) ئایا ئیتر كۆڵنادەن وكۆتایی پێ ناهێنن؟ .

بەڵێ خوشك وبرایانی بەڕێز پاش ئەم ئایەتە پیرۆزە زۆر بە ئاسانی هەموو هاوەڵانی پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) كۆتاییان هێنا بەعەرەق خواردنەوە، ئەویش دەرەنجامی ئەو ئامادەكاریەی كە خوای گەورە كردی لەدەرونیاندا، پاك وبێگەردی بۆ پەروەردگاری حەكیمی كاربەجێی دانا .

جا بۆیە بانگخوازیش دەبێت زۆر ئاگادرای حاڵ ولایەنی دەروونی ئەو كەسە بێت كە بانگی دەكات بۆ لای خوای گەورە، سەرەتا پێویستە لەشتە گرنگ وبنەڕەتیەكانەوە دەست پێ بكەیت ئەمجا دواتر بۆ شتە پێویست ولاوەكیەكان هەنگاو بنێیت .

نموونەیەکی تری زیندوو لەژیانی
پێغەمبەری خوادا (صلى الله عليه وسلم) ئەوە
بوو کاتێك وەفدی (ثقيف) هاتن باوەڕ بهێنن،
مەرجیان دانا لەسەر پێغەمبەر (صلى الله عليه
وسلم) کە زەکات نادەن وجیهادیش ناکەن،
لەسەرەتاوە پێغەمبەری خوا ڕازی بوو بەم دوو
مەرجە وفەرمووی : " (سيتصدقون ويجاهدون
) [رواه ابو داود] واتە : لەمەودوا زەکاتیش
دەدەن وجیهادیش دەکەن، چونکە ئەگەر ئیمان
چوویە ناو هەر دڵ ودەروونێکەوە وا
لەخاوەنەکەی دەکات کە هەڵبسێت بە
ئەنجامدانی سەرجەم فەرمانەکانی خوا، بە
ئەندازەی ئەوەی باوەڕی هەر کەس بەهێز
بێت، بەو ئەندازەیەش خاوەنەکەی گەرم
وگوڕتر دەبێت لەسەر بەجێهێنانی فەرمان
وداواکاریەکانی پەروەردگاری .

٦- ئەبێت بانگخواز شارەزایی هەبێت لە
شەریعەتی ئیسلام وئاگادار بێت لەو

شەریعەتەی کە خەڵکی بۆ بانگ دەکات، وە ئاگاداری ڕادەی شارەزای ئەو کەسەش بێت کە بانگی دەکات بۆلای خوای گەورە.

شارەزای هەبێت لە ئاینی پیرۆزی ئیسلام تاوەکو بانگەوازەکەی لەسەر چاوڕوونی وبەصیرە وبەڵگە ودەلیل بێت، تاوەکو نەبێت بەهۆی گومڕاکردنی خۆی وخەڵکیش، چونکە ئەگەر بە بێ بەڵگەو دەلیل وشارەزای خەڵك بان بکەیت فەرمانیان پێ دەکەیت بە شتێك کە خوای گەورە پێ ڕازی نیە وئەوکاتە دەبێت بە بانگخوازی سەر لێشێواو وخەڵك گومڕاکەر، جا بانگخواز دەبێت شارەزای ئاینەکەی بێت تاوەکو لە چوار چێوەی ئەوانەدا بژمێرێت کە خوای گەورە لەبارەیانەوە دەفەرموێت : (قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي)[يوسف :١٠٨].

واته : ئەی پێغەمبەری (صلى الله عليه وسلم) تۆ بڵێ : ئائەمە ڕێگا وڕێبازمە من وشوێنکەوتووانم بانگەواز دەکەین بۆلای خوای گەروە لەسەر چاورۆشنی .

جا لەبەر ئەوەی بانگخواز بتوانێت بەرگری لە ئاین وبانگەوازەکەی بکات پێویستە شارەزای دینەکەی بێت، چونکە چەند کەسی نەزان وجاهیلمان بینی کە بەلای خۆیانەوە بانگەواز دەکەن کەچی بوون بە مایەی زەرەر بۆ خۆیان وبانگەوازەکەیان ئەو کەسانەشی کە دەعوەیان کردبوون، لەبەر ئەوەی کەسی نەزان وجاهیل هەر زوو چۆکدا دەدا لەبەردەم باطل وگومڕاییدا، ئەویش لەبەر کەمی زانست وعلمی، جا لەبەر ئەوە دەبێت ڕێگا نەدرێت کەسانی نەزان ونەشارەزا بانگەواز بکەن هەروەك چۆن نابێت ڕێگا بدرێت بە منداڵان جیهاد بکەن.

٧-ئەبێت بانگخواز خاوەنی باوەڕێکی بەهێز وڕەوشت وئاکارێکی بەرز بێت تاوەکو ببێت بە سەرمەشق وقدوەی چاکی خەڵکی لە زانست وکاروکردەوەیدا، ئەوەی فەرمانیان پێ دەکات خۆی لە پێشەوە ئەنجامیان بدات، ئەوەشی قەدەغەی دەکات لێیان دەبێت خۆی سەرەتا نەیکات ودوور بکەوێتەوە لێی، تاوەکو نەکەوێتە بەر ئەو هەڕەشەیەی خوای گەورە کە دەفەرموێت : (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آَمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ (٢) كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ (٣) [الصف : ٢-٣] .

واتە : ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە بۆچی ئەوەی کە دەیڵێن ئەنجامی نادەن (بۆچی گوفتارتان دژی کردارتانە)(٢) خەشم وڕقێکی گەورەیە بەلای خوداوە ئەوەی کە بیڵێن وئەنجامی نەدەین (٣) .

هەرووەها لە صەحیحی بوخاري وموسلیمدا هاتووە کە ئوسامەی کوڕی زەید (خوای لێ ڕازی بێت) دەگێڕێتەوە کە پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) فەرمووی : " يجاء بالرجل يوم القيامة فيلقى في النار فتندلق أقتابه – يعني أمعاءه – في النار فيدور بها كما يدور الحمار برحاه فيجتمع أهل النار عليه فيقولون : أي فلان ما شأنك أليس كنت تأمرنا بالمعروف وتنهانا عن المنكر؟ قال : كنتُ آمركم بالمعروف ولا آتيه وأنهاكم عن المنكر وآتيه " واته : لە ڕۆژی دوایدا کەسێك دێنن وفڕێی دەدەنە ناو ئاگری دۆزەخەوە، بەشێوەیەك کە ڕیخۆڵەکانی دێنە دەرەوە و بەدەوریدا دەسوڕێتەوە، هەروەك چۆن گوێ درێژ بەدەوری ئاشەکەیدا دەسوڕێتەوە، جا خەڵکی دۆزەخ دێن وکۆدەبنەوە لێی وپێی دەڵێن : فڵان کەس ئەوە چی دەکەیت لێرە؟ باشە خۆ تۆ فەرمانت بە ئێمە دەکرد بەچاکە وقەدەغەت دەکردین لە خراپە؟ ئەویش لەوەڵامیاندا دەڵێت : من فەرمانم دەکرد بە ئێوە

بەچاکە کەچی خۆم نەمدەکرد، وە قەدەغەی خراپەم دەکرد لە ئێوە، کەچی بۆخوم دەمکرد .

بەڵێ فەرمان کردنی خەڵکی بەچاکە وقەدەغەکردنیان لەخراپە، بەبێ ئەوەی خۆت بەو شێوەیە بیت، لە شەریعەتی ئیسلام وقورئانی پیرۆزدا قەدەغەی لێکراوە، هەروەك خوای گەورە دەفەرموێت : (أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ) [البقرة : ٤٤] .

ئەم ئایەتە لەسەر جولەکەکان هاتە خوارەوە کە دەفەرموێت : (کەی ئەوە ڕاستە) فەرمانی چاکە بەخەڵکی بدەن وخۆتان فەرامۆش بکەن؟! لەکاتێکدا خۆ ئێوە کتێبی خوا (تەورات) دەخوێننەوە، دەزانن سزای گوفتاری بێ ڕەفتار چۆنە) جا ئایا عەقڵ وژیرییتان ڕێگاتان لێناگرێت لەو هەڵوێستە ناشرینە .

٨-ئەبێت بانگخواز زۆر بەهەیبەت وبە ووقار بێت لەهەڵسوكەوت وگوفتاریدا و ووشك و قسە تاڵ ومۆن نەبێت، بەشوەیەك بێت جێگای زەفەر پێبردنی نەیارانی نەبێت، وە كەسانی دڵسۆزیشی بەكەم سەیری نەكەن، لە جێگا وشوێنی جدّیدا جدی بێت لەگەڵیاندا ولەكاتی گاڵتە وقسەی خۆشیشدا قسەی خۆشیان بۆبكات، لەكاتێكدا ووتە وقسەیەی ئەو سوود وخێری هەبوو قسە بكات، وەگەرنا بێدەنگ بێت باشترە، لەگەڵ هەموو ئەمانەدا پێویستە بانگخواز زۆر سینە فراوان وروخۆش وقسە شیرین بێت، وتێكەڵاوی خەڵكی بكات وبەدەم پێویستی وكاروبارەكانیانەوە بێت تاوەكو خەڵكیش لەكاتی پێویستی بانگەوازەكەیدا دەوروبەری ئەو چۆڵ نەكەن، چەند خەڵك بەهۆی سینەفراوانی وزەردەخەنە وقسە وگوفتاری شیرینەوە هیدایەتیان وەرگرتووە بەیارمەتی خوای گەورە

.

بەشی پێنجەم هۆکارەکانی سەرکەوتنی بانگەواز

سەرکەوتنی بانگەواز ئەو ئامانجەیە کە بانگخوازان هەوڵی بۆدەدەن، چونکە ئەگەر ئەو هیواو وئاواتەیان نەبێت ئەوا هەر چی زووە بانگەوازەکەیان بەرەو پووکانەوە دەچێت، جا لەبەر ئەوە پێویستە هەموو بانگخوازێك هۆکارەکانی سەرکەوتنی بانگەوازەکەی بزانێت، تاوەکو دەستیان پێوە بگرێت وبگات بە ئەنجامێکی دڵخۆشکەر، جا ئێمە لێرەدا هەندێك لەو هۆکارانە دەخەینە بەردەم ئێوەی بەڕێز بە ئومێدی ئەوەی إن شاء الله جێگای ڕەزامەندی خوای گەورە بێت وپاشان ئێوەش سوود مەند ببن لێی :

١ـ جێ بەجێ کردنی ئەو شتانەی کە باسکرا لە بەشی دووەم وچوارەمدا .

٢- پاڵپشتێكی خاوەن دەسەڵات هەبێت كە پشتگیری لە بانگەوازەكە بكات، چونكە بوونی دەسەڵات وبانگەوازێكی ڕاست ودروست دوو هۆكاری سەرەكین بۆ ئیصلاحی بەندەكانی خوا، جا ئەگەر بانگەواز ودەسەڵات پێكەوە پشتگیری یەكتر بوون، ئەوە بەیارمەتی خوای گەورە ئامانج وهەدەفی گەورە بەدی دێت، بەڵام ئەگەر لەیەك دوور بوون ئەوا هەوڵەكان تا ڕادەیەكی زۆر لاواز دەبن، جا لەبەر ئەوە هەر دەوڵەت ودەسەڵاتێك سەربەرزی ڕاستەقینەی دەوێت لە دونیا وقیامەتدا، ودەیەوێت جێگیر بێت ولەناونەچێت ئەبێت دەست بگرێت بەئاینی خوای گەورەوە، بە شوێن پێی پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) هەنگاوەكانی هەڵبگرێت، وبەدوور بێت لەهەرچی یاسا ورژێمی دەستكردی مرۆڤەكانە، كە پێچەوانە بێت لەگەڵ ئاینی پیرۆزی ئیسلامدا، لەبەر ئەوە دەبێت هەر ئاینی خوا بەرز وشكۆدار بێت وسەربەرز بێت بەسەر هەموو ئاینەكانی تردا،

جا هەرکەس دەست بگرێت بەدینی خوداوە ئەوە بەیارمەتی خوای گەورە سەربەرز دەبێت وسەردەکەوێت بەسەر نەیارانیدا، هەروەك خوای گەورە دەفەرموێت: {وَعْدَ اللَّهِ لَا يُخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَهُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ (٦) يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآَخِرَةِ هُمْ غَافِلُونَ (٧)} [الروم : ٦-٧] .

واتە : بێگومان ئەوە بەڵێنی خوا خۆیەتی (کە ئیمانداران ورۆمەکان سەردەخات بەسەر فارسەکاندا) خوا سەرپێچی ناکات لە بەڵێنەکەی(٦) بەڵام زۆربەی خەڵکی تەنها ڕواڵەت لە دونیا دەزانن (عەقڵیان لەچاوویاندایە) ، ئەوانە بێ ئاگا وبێ خەبەرن لە ڕۆژی دوایی (٧) .

هەروەها ئەوە شتێکی حەتمیە کە دەبێت بانگخوازانی ژیر وهۆشیار پەیوەندی بکەن بەدەسەڵات وحکومەتەوە وهانیان بدەن لەسەر

ڕێڕەوی هەق وڕاستی، وبۆشیان ڕوون بکەنەوە کە پاشەڕۆژی ڕووناکی ئەم بانگەوازە لە دونیا ودواڕۆژیشدا چەند بەنرخ وشکۆمەندە، وە بیانترسێنن لەسەرپێچی فەرمانەکانی خوا وپێغەمبەرەکەی وئەو سەرەنجامە خراپەشی کە دێتە ڕێگایان لە دونیا ودواڕۆژدا، لەهەمان کاتدا هەمیشە ئامۆژگاریان بکەن لەسەر سەرخستن ویارمەتیدانی دینی خودا وبانگخوازانی ئاینی پیرۆزی ئیسلام .

٣-بانگەواز بەشێوەیەك بێت کە کەشو زەمینەی بۆ ساز بکرێت لەسەر واقع تاوەکو جێگای قبوڵی خەڵکی بێت، بەشێوەیە کە شتانێك نەبنە ڕێگر یان لەمپەر لەنێوان بانگخواز وبانگکراواندا، ئەمەش زۆرجار لەناو ئەو گەل وهۆزانەدا دەبێت کە گەشتبنە ئەنجامێك کە ئەوبیروباوەڕەی ئەوانی لەسەرە پڕوپوچ وبەتاڵە ولەناخی خۆیاندا ئارەزووی بەرنامەیەکی فریادڕەسی وەك ئیسلام بکەن،

دەبینیت کاتێك کە پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) خوای گەورە وەك كۆتا پێغەمبەر هەڵیدەبژێرێت بۆ مرۆڤایەتی وڕەوانەی ناو گەلەکەی دەکات، ئەو کاتە قورەیش وعەرەب لەو پەڕی گومڕایی وسەرلێشێواویدا بوون، زۆر ئارەزوومەند وتینووی نور ورووناکی پێغەمبەرایەتیان بوون، هەر بۆیە دەبینیت خوای گەورە سەیری کرد سەر زەوی هەموو غەرقی جەهل ونەزانین بوون، کەمێکی زۆر ئەهلی کتاب نەبێت، ئەگینا هەموولایەك تینووی رسالەتی پێغەمبەرێك بوون، ئەوبوو پەروەردگار محمد المصطفى ڕەوانەکرد تاوەکو تینویەتی تەواوی خەڵکی بشکێنێت وببێت بە ڕەحمەت بۆ جیهانیان .

ئەی وا نەبوو مەگەر شەڕ وناکۆکی نێوان ئەوس وخەزرەج ماوەیەکی زۆری نەخایاند، شەڕێکی وەك (بعاث) کە پێنج ساڵ پێش کۆچی پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) بۆ

مەدینە ڕوویدا لەنێوان هەردوولادا خەڵکێکی زۆر لە کوڕ وکاڵ وسەرەك هۆزی هەردوولا بوون بەقوربانی، بەڵێ زۆر پێویستیان بەکەسێکی ئاشتی خوازی وەك محمدی کوڕی عەبدوڵڵا بوو تاوەکو ئاو بکات بەسەر ئەو شەڕە درێژخایەنەدا وخۆشەویستی وبرایەتی بخاتە نێوانیانەوە، هەروابوو بەگەشتنی پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) برایەتی خستە نێوان ئەو دوو هۆزە لەلایەك، وناوی نان (الانصار) وە برایەتی خستە نێوان مهاجر وئەنصارەکانیش لەلایەکی ترەوە .

بەڵام ئەگەر بانگەواز لە نێوان خەڵکێکدا سەری هەڵدا کە سەرخۆش ومەستی باطل وگومرایی بوو بوون وبەتەمای پاشەڕۆژێکی باشیش بن لەوخراپەکاریەی خۆیان، ئەوا بەرەو پێشچوون وسەرکەوتنی بانگەواز لەناو گەلێکی وادا بەسستی دەچێت بەڕێوە، لەبەر ئەوەی خەڵکەکەی زۆر بەشەوق وزەوقن لەسەر

خراپەكاری خۆیان وئامادەن قوربانیشی لەپێناودا بدەن، جا بۆیە شوێن وجێگایەكی لەو شێوەیە پێویستی بە بانگەوازێك هەیە كە ڕووبەڕووی ئەو باطل وخراپەكاریە ببێتەوە، ئەویش بە هەموو جۆرە هۆكارێك ولەهەموو بوارەكانی ژیاندا، وەك ئەوە فەساد وخراپە كاریەی كە ئێستا جیهانی ئیسلامی وتەواوی دونیای گرتوەتەوە .

٤ـ ئەبێت بانگخواز ئومێدێكی گەورەی هەبێت بە پاشەڕۆژی بانگەوازەكەی وبەهیچ شێوەیەك تووشی بێتاقەتی وسارد بوونەوە نەبێت، چونكە ئومێد وهیوایەكی لەوجۆرە پاڵنەرێكی بەهێزن لەبەرەو پێشچوونی بانگەوازدا، هەروەك چۆن بێ تاقەتی وبێ هیوایی هۆكاری شكست ودواكەوتنی بانگەوازە، هەر لەبەر ئەوەیە دەبینیت خوای گەورە چەند دەرگایەكی زۆری لە هیواو وئومێد لەپێغەمبەری خودا كـردەوە، وەك ئـەوەی دەفـەرموێت : (وَذَكِّرْ

فَـإِنَّ الذِّكْرَى تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ) [الذاريات : ٥٥]
، واته : تۆ هەمیشە ئامۆژگاریان بکە وبیریان
بخەرەوە، چونکە بەڕاستی ئامۆژگاری
وبیرخستنەوە سوود بە ئیمانداران دەگەیەنێت .

یان دەفەرموێت : (هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ
بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ ....)
[الفتح : ٢٨] .

واته : خوا ئەو زاتەیە کە پێغەمبەری خۆی
ڕەوانەکردووە، هاوڕێ لەگەڵ ڕێنموونی
وپەیامی ڕاست ودروستدا، بۆ ئەوەی زاڵی
بکات بەسەر هەموو پەیام وبەرنامەیەکی تردا ..

یان دەفەرموێت : (تِلْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا
إِلَيْكَ مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَذَا
فَاصْبِرْ إِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ) [هود : ٤٩] .

واته : ئەی محمد ئەو باسانەی کە بۆمان کردیت
لەهەواڵ وبەسەر هاتە نادیار وغەیبەکانە کە

بۆت دەنێرین، نەتۆ دەتزانی ونەهۆز ونەتەوەکشت پێش ئەم باسەی ئێمە، جا خۆگر وبەئارام بە، چونکە بەڕاستی پاشەڕۆژ بۆ خواناسان وپارێزکارانە .

ئەم ئایەتانەو زۆرێکی تریش کە هەموویان ئومێد و هیوابەخشن بە پێغەمبەری خوا کە بێتاقەت نەبێت وچۆك دانەدا لەبەردەم بت پەرست ونەیارانیدا، پێی ڕادەگەیەنێت کە بەردەوام بێت وخەمی پاشەڕۆژی نەبێت ودڵنیا بێت کە عاقیبەت ودوارۆژ هەر بۆ لەخواترسان ویەکتاپەرستانە.

سەرنج بدە لەو هیواو وئومێدەی پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) کاتێك کە بەدڵی شکاوە لە طائف دەگەڕێتەوە، پاش ئەوەی کە بانگی کردن بۆ سەر ئاینی پیرۆزی ئیسلام وئەوانیش ڕەدیان کردەوە وئەزیەت وئازارێکی زۆریشیان دا، لەکاتی گەڕانەوەیدا جوبرەئیل

دەێت بۆلای وپێی دەڵێت خوای گەورە ئاگاداری هەموو ئەو شتانە بوو کە گەل وهۆزەکەت بەرامبەرت کردیان، ئێستا فریشتەی چیاکانی ناردووە بۆلات تاوەکو فەرمانی پێبکەیت بەوەی خۆت دەتەوێت، پێغەمبەری خوا (صلى الله عليه وسلم) دەفەرموێت : (فناداني ملك الجبال فسلم عليَّ ثم قال : يامحمد ذلك فيما شئت أن أطبق عليهم الأخشبين، فقال النبي (صلى ِالله عليه وسلم) : " بل أرجو أن يخرج الله من أصلابهم من يعبد الله وحده ولايشرك به شيئاً " .

واتە : فریشتەی چیاکان بانگی کردم وسەلامی لێکردم وپاشان ووتی : ئەی محمد چیت دەوێ، ئەگەر دەتەوێت هەر ئێستا ئەو دوو چیا ئەدەم بەیەکدا لەسەر خەڵکی طائف، لەوەڵامدا پێغەمبەری بەسۆز ورحمة للعالمين فەرمووی : نەخێر ئومێدم وایە خوای گەورە لەنەوە وپشتی ئەمانە وەچە ونەوەیەك دروست بکات

ودەربهێنێت کە خوای گەورە بەتاك وتەنها وبێ هاوەڵ بپەرستن .

هەر وایە ئومێد وهیوا بوون لە کاروانی بانگەوازدا هۆکارێکی سەرەکیە بۆ سەرکەوتن وتێپەڕکردنی ڕۆژە ناخۆش ونەهامەتیەکان .

لەکۆتایدا داواکارین لەخوای گەورە بمان گێڕێت بە بانگخوازێکی سەرکەوتوو بۆ ئاینە پیرۆزەکەی تاوەکو بتوانین فەرمان بکەین بەچاکە وقەدەغە بکەین لەخراپە، وە لەخودا دەپاڕێینەوە کە سەرۆك ولێپرسراوی خێرخواز وچاکەخواز بۆ ئوممەتی ئیسلامی دەستەبەر بکات تاوەکو بتوانن حوکم بەهەق وڕاستی بکەن وکەسانێکی دادپەروەر وڕاستگۆ بن لەگەڵیاندا، هەر خوداش خوایەکی بەخشندە وسەخیە وشایستەی ئەوەیە کە سوپاسگوزاری بکرێت لەلایەن بەندەکانیەوە .

سبحان ربك رب العزة عما يصفون

وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين .